

Висновки. Узагальнюючи все вищесказане, можемо сказати, що латинська мова є міжнародною мовою наукової і художньої літератури, продовжує жити і розвиватися відповідно до потреб нашого часу. Вивчення латинської мови, підтримання високого рівня знань у цій сфері, забезпечення високої якості засвоєння термінологічної латини студентами вищих навчальних закладів для формування їх мовно-професійної компетентності є одним із першочергових завдань сучасної освіти. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у вивченні методики викладання латинської мови та медичної термінології.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Боровский Я.М. Латинский язык Ломоносова / Я.М. Боровский // Собрание сочинений М.В. Ломоносова. – Т. 4. – М.; Л., 1962. – 65 с.
2. Гумбольдт В. О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества / В. Гумбольдт // Избранные труды по языкознанию. – М., 1984. – 298 с.
3. Мусорин А.Ю. Преподавание латинского языка в неязыковом вузе / А.Ю. Мусорин // Материалы 1-й метод. конф. профессорско-препод. состава Института

та экономики и менеджмента. – Новосибирск, 1999. – С. 32–34.

4. Пилипів О.Г. Культурологічний аспект викладання латинської мови в системі університетської освіти / О.Г. Пилипів, Л.В. Мисловська // Вища освіта України. – 2003. – № 4. – С. 80–84.

5. Подосинов А.В. Lingua Latina. Введение в латинский язык и античную культуру / А.В. Подосинов, Н.И. Щавелева. – М.: Флинта, 1998. – 354 с.

6. Ревак Н.Г. Латинська мова (для неспеціальних факультетів) / Н.Г. Ревак, В.Т. Сулим // 2-ге вид., виправлене і доповнене. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 415 с.

7. Румик О.Л. Щодо гуманітарного аспекту при вивченні латинської мови / О.Л. Румик // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: «Мовознавство». – 2010. – Т. 18. – Вип. 16. – С. 299–304.

8. Тронский И.М. Очерки с истории латинского языка / И.М. Тронский. – М.: Молодая гвардия, 1953. – С. 212–214.

9. Чернявский М.Н. Латинский язык и основы терминологии / М.Н. Чернявский. – М.: Медицина, 2000. – С. 116–118.

10. Чуракова Л.П. Латинсько-український та українсько-латинський словник / Л.П. Чуракова. – К. : «Чумацький шлях», 2009. – 612 с.

11. Vossen C. Mutter Latein und ihre Töchter / Carl Vossen. – Düsseldorf : Buchhaus Stern-Verlag GmbH & Co. KG, 1984. – 288 s.

12. Stroh W. Latein ist tot, es lebe Latein!: Kleine Geschichte einer großen Sprache / Wilfried Stroh. – Berlin : List, 2007. – 276 s.

УДК 377

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Гириловська І.В., к. пед. н.,
докторант

*Інституту професійно-технічної освіти
Національна академія педагогічних наук України*

Стаття присвячена проблемі професійної підготовки робітничих кадрів у сфері професійно-технічної освіти. В ній окреслено вимоги до сучасного робітника; здійснено аналіз існуючих у професійно-технічних навчальних закладах показників якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; висвітлено новий погляд на складові професійної підготовки та надано їм характеристику. Коротко представлені напрямки подальших досліджень.

Ключові слова: *якість, показник, професійна підготовка, кваліфікований робітник, випускник, професійно-технічний навчальний заклад.*

Стаття посвящена проблеме профессиональной подготовки рабочих кадров в сфере профессионально-технического образования. В ней обозначены требования к современному рабочему; проведен анализ существующих в профессионально-технических учебных заведениях показателей качества профессиональной подготовки будущих квалифицированных рабочих; представлен новый взгляд на компоненты профессиональной подготовки и дана им характеристика. Коротко описаны направления дальнейших исследований.

Ключевые слова: *качество, показатель, профессиональная подготовка, квалифицированный рабочий, выпускник, профессионально-техническое учебное заведение.*

Hyrylovska I.V. SMODERN VIEW ON COMPONENTS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE QUALIFIED EMPLOYEES IN TECHNICAL AND VOCATIONAL SCHOOLS

The article is devoted to training of working personnel in area of vocational training. It outlines requirements for modern worker; performs analysis of quality indicators of future qualified workers existing in vocational schools; highlights a new view on components of training and gives them a characteristic. It also briefly presents directions for future research.

Key words: *quality, indicator, professional training, qualified employee, graduate, technical and vocational school.*

Постановка проблеми. Конкуренентоздатність кожної країни значною мірою залежить від якості освіти її трудового потенціалу. Тому в багатьох країнах світу першочергове значення надають саме вирішенню проблем професійної підготовки, перепідготовки та підвищенню кваліфікації фахівців. Оскільки в Україні впродовж останніх років суб'єктів господарювання не задовольняє якість підготовки робітничих кадрів, то зазначені проблеми набувають особливої значущості і в нашій державі.

Зауважимо, що навчання молоді робітничим спеціальностям здебільшого відбувається в професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ). Але застаріла матеріально-технічна база ПТНЗ, недосконалість кваліфікаційних характеристик на професії та види робіт, невідповідність державних стандартів професійно-технічної освіти (ПТО) вимогам сучасного виробництва, недостатній рівень підготовки педагогічних працівників призводять до появи неякісної робочої сили на ринку праці. Розрив між результатами діяльності сфери освітніх послуг (змістом і рівнем знань, умінь, навичок випускників) і потребами її клієнтів (учнів) та кінцевих потреб споживачів її продукції (роботодавців) вимагає нового погляду на професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ.

Ступінь розробленості проблеми. Аналіз наукових публікацій показав, що існує багато праць, присвячених проблемам професійної підготовки фахівців. Важливі теоретичні дослідження з проблем професійно-технічної освіти здійснили С.У. Гончаренко, Т.М. Десятов, В.І. Луговий, Б.Ф. Мельніченко, Н.Г. Ничкало, В.О. Радкевич, В.І. Свистун, С.О. Сисоева, О.В. Сухолинська та інші. Порівняльно-педагогічні аспекти розвитку сучасних зарубіжних систем освіти вивчали Н.В. Абашкіна, А.Г. Андрощук, І.А. Зязюн, Л.П. Пуховська та інші. Але при цьому питання якості професійної підготовки випускників ПТНЗ залишається відкритим.

Мета статті – запропонувати новий погляд на складові сучасної професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Професійно-технічна освіта є найважливішим чинником розвитку економіки, трудових ресурсів та якості робочої сили. Її освітня продукція – це конкретна людина, підготовлена до активної високопрофесійної діяльності в різних галузях промислового, сільськогосподарського виробництва і сфери послуг [4]. У зв'язку з цим професійна підготовка повинна передбачати поглиблене ознайомлення майбутнього фахівця з науковими основами й технологією обраного виду праці, прищеплення спеціальних практичних навичок і вмінь, формування психологічних і моральних якостей особистості, важливих для роботи у певній сфері людської діяльності [2]. Сучасні роботодавці зацікавлені у фахівцях, які не лише здатні кваліфіковано виконувати професійні завдання, але вміють самостійно мислити та вирішувати різні проблеми; володіють критичним і творчим мисленням, сформованим у процесі навчання; володіють багатим словниковим запасом, що базується на вмінні застосовувати його адекватно ситуації; здатних до самоосвіти. Тому професійна підготовка майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ повинна бути значно ширшою та об'ємнішою, ніж простий набір професійних знань, умінь та навичок. Вважаємо, що її доцільно визначати за такими складовими: 1) інтелектуальною (теоретичні, професійні, процедурні знання); 2) діяльнісною (професійні уміння та навички, професійний досвід, готовність до певних видів професійно спрямованих робіт); 3) компетентною (володіння професійно важливими якостями відповідно до конкретної професії); 4) комунікативною (комунікабельність, перцептивність, культура спілкування); 5) рефлексивною (самоаналіз, саморегуляція, саморозвиток). Обґрунтовуємо присутність усіх зазначених складових у професійній підготовці, наприклад, майбутніх робітників будівельної галузі.

Теоретичні знання є основою будь-якої діяльності і засвоюються учнями ПТНЗ за принципом «від загального до конкретного». Так, для майбутніх робітників будівельної галузі оволодіння змістом навчального матеріалу з загальнопрофесійних предметів (професійне мовлення та діловодство,

професійна етика та психологія, основи галузевої економіки та підприємництва, інформаційні технології в галузі, основи трудового права, основи екології та енергозбереження, креслення, охорона праці) дає змогу перейти до подальшого набуття професійних знань зі спецдисциплін, які надалі конкретизуються для кожного виду робіт. Наприклад, для професії «монтажник будівельний із дрібних будівельних матеріалів» із такого виду робіт, як «монтаж фундаментів для будівель із дрібних будівельних матеріалів» пропонуються учням знання про будівлі з дрібних будівельних матеріалів, технічну документацію на виконання будівельних робіт; читання будівельних креслень, порядок проведення підготовчих робіт при зведенні будівель; елементи геодезичних робіт на будівництві; види такелажного та монтажного обладнання, механізмів, пристроїв; види та властивості матеріалів для монтажу фундаментів і стін; види інструменту, пристроїв, інвентарю та такелажного обладнання; технології влаштування фундаментів різних типів. Надалі для кожного виду робіт визначаються уміння, якими повинен оволодіти майбутній кваліфікований фахівець, що формуються під час виробничого навчання в ПТНЗ та виробничій практиці.

Успішність здійснення робітником виробничої діяльності значною мірою обумовлюється наявними у нього відповідними знаннями, уміннями та навичками у поєднанні з його досвідом та особистісними професійно значущими якостями, тобто такими індивідуально-психологічними особливостями людини, які визначають успішність освоєння професії і зумовлюють її професійне зростання [1; 6]. Тому професійно значущі якості є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутнього спеціаліста. Аналіз довідника сучасних професій [3], кваліфікаційних характеристик робітників будівельної галузі [5], вивчення змісту й характеру їх праці вказує на такі основні професійно значущі якості особистості, необхідні для оволодіння професією будівельника, інваріантні щодо економічних змін у житті суспільства, як: розвинута просторова уява; уміння просторово мислити; наявність розвинутого лінійного, об'ємного та кутового окоміру. Так, розвинена просторова уява пов'язана із здоровим сприйняттям і полягає у створенні уявних просторових образів при аналізі плоских зображень. Це дає можливість людині ефективно проектувати, планувати й коригувати свої дії, які є невід'ємною частиною професійної діяльності робітника

будівельної професії. В свою чергу, розвиток просторової уяви сприяє інтенсивному розвитку просторового мислення, змістом якого є оперування просторовими образами. Це важливий компонент у вирішенні практичних і професійних завдань. Наприклад, бетоняру потрібне розвинуте просторове мислення для визначення розташування сталевих каркасів, що закладається в опалубку, правильного і ретельного ущільнення вібратором усіх складних за конфігурацією місць. Наявність розвинутого лінійного, об'ємного та кутового окоміру визначає здатність людини встановлювати розміри предметів та відстаней між ними у просторі за допомогою власних аналізаторів без застосування спеціальних вимірювальних приладів. Розвинутий окомір як життєво важлива якість особистості необхідна для виконання практично всіх будівельних робіт. Наприклад, точний кутовий окомір потрібний плиточнику-лицювальнику при облицюванні криволінійних поверхонь. Для бетоняра точне дозування суміші та рівномірний її розподіл залежать від ступеня розвитку його об'ємного окоміру. Лінійний окомір відіграє важливу роль у роботі маляра-альфрейника для оцінки паралельності ліній при витягуванні філенок. Усі зазначені якості особистості виявляються в міру необхідності розв'язування нею різних практичних завдань і можуть допомогти в їх вирішенні, не вдаючись до використання матеріальних об'єктів, а тільки маніпулюючи їхніми образами, що утворюються в уяві.

Важливим також у роботі майбутнього кваліфікованого робітника будівельної галузі є володіння професійною термінологією, дотримання професійної етики та етикету, здатність працювати в команді, самостійно приймати рішення, діяти в нестандартних ситуаціях, бачити та виправляти допущені помилки, прогнозувати наслідки власних професійних дій, планувати трудову діяльність, організовувати робоче місце.

Таким чином, у сукупності зазначені нами складові надають цілісності професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, зокрема будівельної галузі. На основі оцінювання кожної складової, розглядаючи її як об'єкт моніторингового дослідження, можна визначати якість професійної підготовки випускників професійно-технічних навчальних закладів.

Проводячи дослідження з метою встановлення складових, за якими характеризується сучасна професійна підготовка випускників у ПТНЗ, ми провели анкетування поміж 81 навчального закладу Львівської, Дніпропетровської та Вінницької областей. Респондентами виступили заступники ди-

ректорів із навчально-виробничої роботи ПТНЗ, які відмітили, що професійна підготовка в ПТНЗ головним чином спрямована на вироблення в учнів спеціальних знань та практичних вмінь. Водночас, на питання «Чи погоджуєтесь Ви з думкою, що оцінювати якість професійної підготовки випускників ПТНЗ необхідно за такими складовими: 1) інтелектуальною (теоретичні, процедурні, професійні знання); 2) діяльністю (професійні вміння та навички, професійний досвід, готовність до певних видів професійно спрямованих робіт); 3) компетентністю (володіння професійно важливими якостями відповідно до певної професії); 4) комунікативною (комунікабельність, перцептивність, культура спілкування); 5) рефлексивною (самоаналіз, саморегуляція, саморозвиток)?», 85% відповіли: «Погоджуюся з усіма зазначеними складовими», 15% відповіли: «Погоджуюсь із частиною зазначених складових». На питання: «У який спосіб відбувається оцінювання якості професійної підготовки випускників вашого ПТНЗ?», було зазначено, що оцінками державного кваліфікаційного іспиту (81%), оцінками державної кваліфікаційної роботи (93%), оцінками зі спеціально проведених зрізів знань, тестів (74%), річними оцінками учнів із тих предметів, які характеризують їх професійну підготовку (81%). Отже, існує суперечність між наявними критеріями, які використовує навчальний заклад щодо оцінювання якості професійної підготовки власних випускників та сучасними вимогами суспільства до робітника нового типу.

Крім того, під час дослідження виявилось, що ПТНЗ є «замкнутими» в оцінюванні досягнень своїх учнів. Так, на запитання: «Якщо у вашому навчальному закладі проводиться моніторинг якості професійної підготовки випускників, то отримані результати порівнюються з якими іншими результатами?», відповіді респондентів розподілилися таким чином: «з результатами власного закладу в порівнянні з минулими роками» – 96%, «з аналогічними результатами іншого закладу» – 4%. Використання навчальними закладами лише одного напрямку для порівняння моніторингових даних «сам до себе» не дає можливості визначити якість професійної підготовки випускників ПТНЗ у загальному регіональному контексті. Цікавим також є той факт, що на фоні 48% навчальних закладів, які не задоволені наявною у них системою внутрішнього моніторингу, 89% відповіли,

що обов'язково запровадили б нову, а 7% ПТНЗ самостійно над цим вже працюють. Отже, аналіз відповідей респондентів свідчить, що на даний час у навчальних закладах зберігається застарілий механізм проведення моніторингу професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, який потребує оновлення та нових підходів.

Висновки. Таким чином, сучасний випускник ПТНЗ має бути робітником достатньо широкої кваліфікації, здатним успішно працювати в межах певного поля професійної діяльності на будь-якому підприємстві, володіти ґрунтовною загальнотехнічною, загальнотехнологічною та соціальною базою знань і вмінь, що забезпечує можливість самостійно формувати нові професійні вміння і знання впродовж усього трудового життя, бути спроможним до професійної адаптації. Професійна підготовка такого випускника повинна визначатися складовими, що відповідають сучасним вимогам до робітника нового типу і оцінюватися через оновлену систему внутрішнього моніторингу в ПТНЗ. Тому в перспективі – розробка моніторингових технологій та методик оцінювання якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за її складовими.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Борисюк А.С. Психологічні особливості формування професійних якостей майбутнього медичного психолога: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / А.С. Борисюк ; Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ, 2004. – 390 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Довідник сучасних професій / уклад. Л.О. Дриль. – Х. : Торсінг плюс, 2010. – 416 с.
4. Ничкало Н.Г. Професійна освіта і навчання в країнах Європейського Союзу та Україні у перспективних вимірах / Н.Г. Ничкало // Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євроінтеграції : зб. матеріалів Міжн. науково-практичної конференції, 22–24 квітня 2009 р., Київ, Житомир / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоєвої. – К. : КІМ, 2009. – С. 122–134.
5. Професіограми. [Електронний ресурс] // Портал професійного консультування / авт. проекту: С.О. Сисоєва, В.В. Осадчий. – Режим доступу: <http://profi.org.ua/profes/in.shtml>.
6. Савіщенко В.М. Педагогічні умови формування професійно значущих якостей майбутнього юриста в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В.М. Савіщенко. – Запоріжжя, 2008. – 263 с.